

beri samîmî birer dostturlar. Ahbaplık ve dostluk yastığına beraberce yaslanmışlardır. Hazret-i Yûsuf, bir müddet onunla sohbet ettikten sonra nükteli bir tarzda: “-Söyle bakalım dostum, bize gittiğin yerlerden ne hediye getirdin?” der. Misafiri, bu istek karşısında çok mahcûb olur ve ne diyeceğini bilemez. Ardından, hissiyatını şu samîmî ifîdelerle dile getirir: “-Sana hediye getirmek için, şu fânî âlemde birçok şeye nazar ettim. Fakat hiçbirini gözüm tutmadı, hiçbirini sana lâyık göremedim. Bir kırıntı büyüklüğündeki altın parçasını bir altın yatağına veya bir damlayı bir denize nasıl hediye olarak götürebilirdim ki? Senin güzelliğine denk olacak hangi tohum vardır ki bu Mısır ülkesinin ambarında bulunmasın? Sana getirilecek hediye ancak senin güzelliğinin bir eşi, bir benzeri olmalıdır. Bu yüzden ben de çaresiz, sana gönüluru gibi tozsuz, lekesiz, parlak bir ayna getirip sunmayı lâyık gördüm. Ey güneş gibi gökyüzünuru olan Yûsuf! Sana gönülurundan bir ayna getirdim ki, ona baktıkça kendi güzelliğini görüp hayran olasın. Onda güzel yüzünü gördükçe, Rabbin sendeki cemâlî tecellîlerini seyredesin ve beni de hatırlayasın.” Misafir bunları söyledikten sonra koltuğunun altından bir ayna çıkarır ve Hazret-i Yûsuf’a takdîm eder. Hazret-i Mevlânâ buyurur: “Varlığın aynası nedir? Varlığın aynası yokluktur. (Şunu iyi bil ki, sen çıkınca aradan, kalır seni Yaratan!) Ey Hak âşiğ! Eğer ahmak değilsen, Hakk’ın huzuruna yokluk götür. Marifet, kesretten vahdete intikâl edebilmek ve Hakk’ın rengine boyanabilmektir. Göklerdeki bulutların, deryâlardaki suların kendi renkleri yoktur. Onları renkten renge koyan, semâdaki Güneş’tir. Sen de nefânî arzularından sıyrıl, yokluğa, yâni hiçliğe er! Zîrâ her ilâhî tecellînin kemâli, hiçliğe vâsıl olduktan sonra başlar… Cenâb-ı Hakk’ı dost edinmek istersen, şunu iyi bil ki, dostların yanına eli (ve gönlü) boş gidilmez. Dostların yanına eli boş gitmek, değirmene buğdaysız gitmeye benzer. Cenâb-ı Hak mahşer gününde kullarına- «-Kıyamet günü için ne hediye getirdiniz?» diye soracak ve ardından şöyle buyuracak: »-Sizi ilk yarattığımızda olduğu gibi, eli boş, azıksız olarak, tek başınıza ve muhtaç bir hâide geldiniz. Haydi söyleyin, kıyamet günü için ne hediye getirdiniz? Yoksa sizde dünyâdan âhirete dünmek ve Allah’ın huzuruna çıkmak ümîdi yok mu idi? Kur’ân’m kıyamet hakkındaki haberleri, size boş mu görünmüştü?» Ey ahsen-i takvim, yâni en güzel vasıfta yaratılan insan! O dostun kapısına böyle boş bir gönülle nasıl ayak atıyorsun? Bu fânî âlemde azıcık olsun uykuyu, yemeyi-içmeyi azalt da Hak ile buluşacağın zaman için bir hediye hazırla!” Kula düşen, ilâhî azamet ve kudretin sonsuzluğu karşısında hiçlik ve acziyetini idrâk edebilmektir. Zîrâ Rabbiniz, her şeyin yaratıcısı ve sahibidir. Dolayısıyla O, her varlıktan müs-tağnîdir. O’na götürülebilecek hiçbir hediye yoktur ki O’nün sonsuz hazînesinde bulunmasın. O, hüsn-i mutlaktır; bütün güzelliklerin menşeidir. Bu yüzden varlıklar içinde en güzel ve kıymetli şey, Hakk’ın güzelliğine ayna olabilecek kadar saf ve berrak bir “kalb”dir. Cenâb-ı Hakk’a götürülmeye en lâyık hediye, Rabbinizin bizden istediği “kalb-i selîm”dir. Şâir ne güzel söyler: Sanma ey hâce kim senden zer üsîm isterler Yevme la yenfeu’da kalb-i selîm isterler “Ey tacir! Sanma ki senden altın ve gümüş isterler. Mâl ve evlâdin bile fayda

vermeyeceği hesap gününde, ancak kalb-i selîm isterler.” Kalb-i selîm sahibi sâlih kul, gizli saklı her şeyin açğa çiktiği hesap gününde Cenâb-ı Hakk’n, O’nun Rasûlürsquo;nün ve bütün âlemlerin huzurunda mahcûb ve rezîl olmaktan emîn olur. O günün sıkıntı, çile ve zorluklarından da selâmete erer. Nitekim Rasûlullâh -sallâllâhu aleyhi ve sellem-Efendimiz: وعن شداد بن أوس رَضِيَ اللّهُ عَنْهُ قال::]كَانَ رسُولُ اللّهِ . يُعَلِّمُنَا أنْ نَقُولَ في الصََّةِ:: اللَّهُمَّ إنِّى أسْألُكَ الثَّبَاتَ في امْرِ، والْعَزِيمَةَ عَلى الرُّشْدِ، وَأسْألُكَ شُكْرَ نِعْمَتِكَ، وَحُسْنَ عِبَادَتِكَ، وَأسْألُكَ لِسَاناً صَادِقاً، وَقَلْباً سَلِيماً، "Allahım! Senden işte (dinde) sebat etmeyi, doğruluğa da azmetmeyi istiyorum. Keza nimetine şükretmeyi, sana güzel ibadette bulunmayı talep ediyor, doğruyu konuşan bir dil, eğriliklerden uzak bir kalb diliyorum. …” [4] diye Rabbine niyazda bulunurdu. İşte büylesine kıymetli olan kalbi, fânî ve gelgeç sevdalara esîr etmek kadar fecî bir gaflet düşünülebilir mi? Hakk’n rızâsına vuslatın yegâne bedeli olan kalbi, mâsivâ ile kirletmekten daha büyük bir felâket olabilir mi? Kalb kirli olduktan sonra da kalıbı yâni bedeni ve dış görünüşü temizlemenin bir anlamı kalır mı? Eski bir istanbul hamamı kitabesinde şu manidar beyt yer almış: Tıynetin nâ-pâk ise, hayr umma sen germâbeden, Önce tathî-ri kalb et, sonra tathî-ri beden! Yâni; kötü huylu ve bozuk karakterli bir kimse isen, hamamdan bir hayır bekleme! Temizlik istiyorsan evvelâ kalbini temizle sonra da bedenini… Kalb-i selîm, içinde iman nurunun ışıldadığı, berrak ve billur bir fanus gibidir. Mürsquo;min, kalbindeki bu nur ile, doğruyu eğriden, hayrı serden, hakkı bâtıldan, helâli haramdan ayırt eder. Nitekim rikkat-i kalbiye sahibi, gözü yaşlı ve duygulu bir sahâbî olan Vâbisa bin Ma’bed

-radıyallâhu anh-, bu hâlin güzel bir misâlidir. Bu mübarek sahâbî şöyle anlatıyor: Birgün Rasûlullâh -sallâllâhu aleyhi ve sellem-’in huzuruna varmıştım. Bana hitâb ederek: “-iyiliğin ne olduğunu sormaya mı geldin?” buyurdu. Ben de: “-Evet, yâ Rasûlallâh!” dedim. O zaman şöyle buyurdu: “-Kalbine danış! iyilik, sana uygun gelen ve yapılmasını kalbinin tasdik ettiği şeydir. Günah ise içini tırmalayan ve başkaları sana yap diye nice defa fetva verse bile içinde şüphe ve tereddüt uyandıran şeydir.”[5] Rasûl-i Ekrem Efendimiz, bu güzîde sahâbîsine, iyinin, güzelin, hak ve hayrın ne olduğunu kalbine danışarak öğrenmesini tavsiye buyuruyor. Dolayısıyla, günah ve ihtiraslarla zedelenmemiş temiz bir kalbin, iyiyi kötüden ayırt edebileceğini beyân ediyor. Zîrâselîm bir kalb, hakikatin şaşmaz pusulasıdır. Onun safiyetine hâlel getirip hastalanmasına sebebiyet veren şeyler ise, gaflet, nefisânî ihtiraslar ve günahlardır. Hadîs-i şerifte -aley-hissalâtü vesselam- Efendimiz şöyle buyuruyor: “Mü’min, bir günah işlediği zaman kalbinde siyah bir nokta meydana gelir. Eğer o günâhı hemen terk edip tevbe ve istiğfar ederse kalbi cilalanır, eski parlaklığına kavuşur. Böyle yapmaz da günah işlemeye devam ederse, siyah noktalar gittikçe çoğalır ve neticede kalbini büsbütün kaplar.[6] İşte Hak Teâlâ’nm: كَلاَّبَلْرَانَعَلَىقُلُوبِهِمْمَاكَانُوايَكْسِبُونَ«Hayır, doğrusu onlann işleyip kazandıktan (kötü) şeyler sebebiyle, kalblerinin üzeri pas tutmuştur.» [7] diye beyân ettiği hâl budur. “ [8] Hasan-ı Basrî -rahmetullâhi aleyh- nasihatlerinde şöyle buyurur: “Kalbler altı şeyden dolayı çürür ve bozular: 1- Tevbe ederim ümidile günah işlemek. 2- İlim öğrenip mucibince amel etmemek. 3- Hareket ve davranışlarda içten ve samîmi (ihlâslı) olmamak. 4- Allah’ın verdiği nimetlerden faydalanıp şükretmemek. 5- Allah’ın yarattıkları arasında paylaştığı rızka razıolmamak. 6- Ölüleri defnedip onlardan ibret almamak.” Kalb, içinde bulunduğu ortamın tesiri altında kalır. Hayırlara ve güzelliklere muhatap olursa güzel in’ikâslarla nurlanır. Bunun aksine, kötülük ve çirkinliklere mâruz kalırsa, kötülükler sirayet edip onu karartır. Rivayete göre cennetten gelen ve İbrâhîm -aleyhisselâm-tarafından tavafın başlangıcına alâmet olsun diye Kabe’nin bir köşesine yerleştirilen meşhur “Hacer-i Esved” Peygamberimizin buyurdular ki:, نَزَلَالْحَجَرُاسْوَدُمِنَالْجَنَّةِ،وَهُوَأشَدُّبَيَاضاًمِنَاللّبَنِ،وَإنَّمَا

سَوَّدَتْهُ
خَطَايَا
بَنِى آدَمَ
"Haceru'l-Esved, cennetten indi. İndiği vakit sütten beyazdı. Onu insanların günahları kararttı."[9] Malum olduğu üzere Hacer-i Esved, “siyah taş”
mânâsına gelir. Nitekim bu siyahlığın sâdece Hacer-i Esved’ın
görün kısmında bulunduğu, Kabe duvarına gömülü kısmının ise
hâlâ beyaz olduğuna dâir pekçok rivayetler vardır. Düşünmek
gerekir ki insanların günahları, bir taş a bile bu derece tesir edip onu siyahlaştırabiliyorsa,
tıpkı su gibi, bulunduğu ortamın şekline ve rengine bürün kalbi ne kadar tesir altında
bırakır?! O hâide kalbin safiyet ve berraklığını muhafaza için günah ve
mâsiyetlerin menfi telkinlerinden son derece sakınmak îcâb eder. Kalb,
günah lekeleri tarafından iyice istila edildiğinde gaflet ve kasvet karanlıklarına
gömülür. Ayna üzerinde oluşan kirlerin ve lekelerin, zamanla
görüntünün netliğini bozması gibi, günah kirleri de kalb
gözünü köreltir; güzel ile çirkinini, iyi ile kötüyü
ayır etme vazifesinde kişiyi acze düşürür. Bir zaman gelir ki, kalbe hayat veren
iman nuru da söner. Böyle bir sine, artık içinde cenaze bulunan kabir
çukurundan farksızdır. Mehmed Akif’ın dediği gibi: îmandır o cevher ki
ilâhî ne büyüktür! imansız olan paslı yürek sinede
yüktür!.. Kalbin manen ölümü neticesinde kişi, hayır ve şerri
birbirinden tefrik eden en mühim istidadını kaybetmiş olur. Artık ruha zehir saçan en
büyük günahlar bile, ağırlığı hissedilmeden işlenebilir hâle gelir. Ömer
bin Abdülazîz rahmetullâhi aleyh’ın şu sözleri, bu
hakîkati ne güzel ortaya koymaktadır: “Haramlar bir ateştir. Ona ancak (kalbi)
ölüler uzanır. Eğer el uzatanlar diri olsalardı, o ateşin acısını duyarlardı.”
İnsanoğlu, maddî ve fânî kayıplar karşısında gösterdiği teyakkuz ve
endişeyi, gafleti sebebiyle manevî ve ebedî kayıplar için
gösterememektedir. En fecî gaflet, kişinin ölü bir kalbe sahip olmasına
rağmen bunun ıztırâbını duymamasıdır. Vehb bin Münebbih rahmetullâhi
aleyh’ın şu sözü çok manidardır: “insanlar ne kadar da tuhaf!
Bedeni ölenlere ağıyorlar da gönü ölenlere ağlamıyorlar. Oysa asıl
felâket, gönün ölmesidir!” Namazı büyük bir vecd
hâlinde îfâ etmeye gayret eden Fadl bin Abbâs -radiyallâhu anh- de
şöyle der: “Doğrusu şu insanlara hayret ediyorum; bir çocuğum
öldüğünde binlercesi gelip başsağlığı diliyor da, mesela bir vakit cemaatte
namazı kaçırdığım için kimse gelip bana taziyede bulunmuyor, teessürlerini
bildirmiyor. Yeminle söylüyorum, bir vakit cemaatte bulunmamam, benim için,
yetişmiş, âlim ve sâlih bir çocuğumun ölümünden çok
daha büyük bir musibettir.” İşte bu hakîkati en zirve seviyede idrâk
hâlinde olan Hak dostları, dünyevî ve fânî kayıplardan ziyâde,
dâima uhrevî ve ebedî hayatı ilgilendiren manevî kayıplara karşı teyakkuz
hâlinde olmayı telkin etmişlerdir. Ebû Turâb en-Nahşebî-rahmetullâhi
aleyh- şöyle buyuruyor ”Kararmış bir kalbin üç alâmeti vardır: 1-
Kişinin günahlardan ürperti duymaması. 2- itaat ve ibâdetlerin gönle lezzet
vermemesi. 3- Nasihatlerin tesir etmemesi.” Gönül dünyâmızın bu
duruma düşmemesi için, Rabbimizin lütfettiği hidâyet rehberleri olan
ilâhî kitapları, peygamberleri ve peygamber vârisi Hak dostlarının kalbleri ihya

kadar ibadetle meşgul olan Bısr-i Haf; Hazretlerine: "Geceleyin belli bir süre istirahat edemez misin?" dediklerinde o Hak, "Şu hikmetli mukabelede bulunur: -Hak Te'âlâ, geçmiş ve gelecek günahlarını bağışladığı hâlde Allah Rasûl; -sallâllâhu aleyhi ve sellem- geceleri mübarek ayaklan şînceye kadar namaz kılmışken; Hak Te'âlâ'nın bir tek günahını dahî; bağışladığını bilmeyen ben, nasıl uyuyabilirim?" Göklerin sultanı Hazret-i Mevlânâ; da şöyle buyurur: "Ey Hak, "Şu geceleri az uyuyanlardan, seher vakitleri günahlarının bağışlanmasını isteyenlerden ol! Bari ana rahmindeki çocuk gibi azıcık kımlıda da, sana nâz; duygular lütfedilsin. Ana rahmine benzeyen, şu sıkıntılı, kasvetli, kederlerle dolu dünyadan dışarı çıkarsan, yeryüzünden daha geniş, daha ferah bir alem çıkarmış olursun. Hasan-ı Basr; -rahmetullahi aleyh- buyuruyor ki: "Kişinin gece ibadetine kalkmamasının tek sebebi, işlediği bir günahıdır. O hâlde her akşam nefsinizi sorgulayıp kendinizi denetleyiniz. Gece ibadetine kalkmak, ancak günahları altında ezilen kişiye ağır gelir." Gecelerin manevî feyzinden lütfıyla istifade edin; gündüzleri müsiyetten sakınmak ve seher vaktinin feyzini günahları tasamak; cümlâ eder. Nitekim, adamın biri İbrâhîm bin Edhem Hazretlerine: "Gece ibadetine kalkamıyorum, bana bir tavsiye ver" dedi; deyince İbrâhîm bin Edhem Hazretleri, ona şu cevap verdi: "Gündüzleyin Allah'a isyan etme; geceleri O seni huzurunda durdurur, geceleyin O'nun huzurunda bulunmak en yüce bir şereftir. Günahkârlar bu şerefi hak edemezler!" Gece ve gündüzlerin ibadetlerle ihya edilmesinin yanı sıra, bu ibadetlerin kalbî bir rikkat ve hassasiyet ile ifâ edilmesi de son derece mühimdir. İbn-i Abbâs -radıyallâhu anh- buyurur: "Tefekkür ile kılman iki rek'at namaz, Rabbinden gaflete düşmüş bir günahlı ile gündüzün bir geceyi ibadetle geçirmekten daha hayırlıdır." Ebu'd-Derd; -radıyallâhu anh- da şöyle buyuruyor: "Bir saat tefekkür; kırk gece nafil ibadetten üstündür." Göklerin lütfü; zere, ibadetler ancak manevî teyakkuz, huşu ve tefekkür ile ifâ edildiğinde kıymet kazanır. Ash'ab-ı kiramın ve onların zelcelerinden sâlih mü'minlerin en mühim hasleti de bu kalbî kıvama sahip olmalarıdır. Nitekim Abdullah bin Mes'ud -radıyallâhu anh-, dostlarına şöyle derdi: "Siz, Ash'ab'dan daha çok namaz kılıyor ve ictihad yapıyorsunuz. Ama onlar dünyaya karşı sizden daha zahid, cihrete karşı sizden daha râğbetli idi." İbâdetleri Hak katında makbûl kılan da ihlas ve takvandır. Yani Allah'ın emir ve nehiyelerine karşı bülk bir samimiyet, hürmet ve hassasiyet ile boyun eğerek rızâ-yı ilâhî; istikâmetinde dosdoğru yürümektir. Bu vesileyle,

1601; 1614; 1575; 1587; 1618; 1578; 1614; 1602; 1616; 1605; 1618; 1603; 1614; 1605; 1614; 1575;

1575; 1615; 1605; 1616; 1585; 1618; 1578; 1614; "Emrolunduğun gibi dosdoğru ol" [12] "yetinin şîmî; ne girme gayretiyle yaşayıp, Hazret-i Peygamber -sallâllâhu aleyhi ve sellem- ve O'nun vârisleri olan Hak dostlarının rûhî; niyet ikliminden ve örnek şahsiyetlerinden feyiz alarak rızâ-yı ilâhî; sine erdirdiği sâlih kullarından eylesin! [1] Bu vaaz

Hak Dostlarının Gönül İliminden Saadet Damlları -1- / Kalb-i Selim Yıl: 2005 - Ay: Şubat - Sayı: 228 den alınmıştır. [2] Yûnus, 25 [3] eş-Şuarâ, 88-89 [4] Tirmizî, Deavât, 23/3407 [5] Dîvân-ı Kebîr’den nazmen dilimize çeviren: Emin Işık. (Marmara Ü. İlîhiyat Fak. Emekli Öğretim Üyesi). [6] Ahmed bin Hanbel, el-Müsned, istanbul 1992, IV, 227-228. [7] Mutaffifîn, 14 [8] Tirmizî, Tefsîr, 83; İbn-i Mîce, Zühd, 29; Ahmed, II, 297 [9] İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 13/150. [10] Heyse-mî, I, 125 [11] er-Ra’d, 28 [12] Hûd, 112

[islam ve Hayat.Güncel Vaaz ve Hutbeler](#)